

**Цивільний процесуальний
кодекс України.
Науково-практичний
коментар**

У даному науково-практичному коментарі подано постатейний аналіз чинної редакції Цивільного процесуального кодексу України з урахуванням змін і доповнень станом на квітень 2024 року.

Видання розраховано на суддів та працівників суду, адвокатів, прокурорів, нотаріусів, студентів, аспірантів і викладачів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів, а також усіх, хто цікавиться питаннями організації і провадження судами справ в порядку цивільного судочинства.

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР

СТАНОМ НА 7 ТРАВНЯ 2024 РОКУ

*За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора,
заслуженого юриста України
Теремецького Владислава Івановича*

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2024

УДК 347.9(477)
Н 32

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ:

Бортняк В. А., Вакулович Е. В., Галунько В. В., Глущенко С. В., Григоренко А. В., Григоренко Л. С., Гудима В. В., Дрофич Ю. В., Завальна Ж. В., Золотарьова М. К., Іванов І. Є., Іншин М. І., Калашник О. М., Кириченко Т. С., Козяр Р. Я., Копотун І. М., Корецька В. В., Корецький О. П., Короєд С. О., Крамар Р. І., Куриліна О. В., Макарова Т. П., Остапенко Л. О., Петков В. П., Петков С. В., Подоляка А. М., Проць І. М., Сердюк В. В., Сичук М. М., Скриньковський Р. М., Соболь Є. Ю., Соколов О. М., Спицька Л. В., Теремецький В. І., Федорова О. Ф., Хмиз М. В., Ховпун О. С., Цюх С. І., Чистоклетов Л. Г., Чубенко А. Г., Шамрай Б. М.

Цивільний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар.

Н 32 Станом на 7 травня 2024 року. / За заг. ред. Теремецького В. І. — Київ: Вид. «Центр учбової літератури», 2024. 606 с.

ISBN 978-611-01-3153-7

У даному науково-практичному коментарі подано постатейний аналіз чинної редакції Цивільного процесуального кодексу України з урахуванням змін і доповнень станом на квітень 2024 року.

Видання розраховано на суддів та працівників суду, адвокатів, прокурорів, нотаріусів, студентів, аспірантів і викладачів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів, а також усіх, хто цікавиться питаннями організації і провадження судами справ в порядку цивільного судочинства.

УДК 347.9(477)

ISBN 978-611-01-3153-7

© Авторський колектив, 2024.
© Видавництво «Центр учбової літератури», 2024.

ВСТУП

Цивільний процесуальний кодекс України (надалі – ЦПК) є кодифікований нормативний акт у галузі цивільного процесуального права України, який встановлює і регулює порядок відправлення судочинства у цивільних справах.

15 грудня 2017 року кодекс був викладений у новій редакції в ході масштабної реформи в системі правосуддя в Україні. 03.10.2017 Верховна Рада України ухвалила законопроект «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу, Цивільного процесуального кодексу, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів». Потреба внесення змін до процесуальних кодексів України була делегована, перш за все, змінами, які були внесені в 2016 році в розділ «Правосуддя» Конституції України, а також у зв'язку з необхідністю формування правової бази для роботи нового Верховного Суду. Тобто зміни були зумовлені потребою забезпечити перехід від чотирирівневої судової системи до трирівневої. Фактично запроваджувався новий інститут касації. Саме без цих змін не міг розпочати роботу новий Верховний Суд. Також були передбачені зміни щодо запровадження електронного правосуддя, спрощення судового процесу, запуску присудової медіації тощо.

Відповідно до чинного ЦПК, завданням цивільного **судочинства** є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Суд та учасники судового процесу зобов'язані керуватися завданням цивільного судочинства, яке превалює над будь-якими іншими міркуваннями в судовому процесі.

Провадження цивільного судочинства – це комплекс процесуальних дій, спрямованих на розгляд і вирішення певної категорії цивільних справ. В ЦПК визначено **такі провадження в суді першої інстанції**:

наказне провадження – призначене для розгляду справ за заявами про стягнення грошових сум незначного розміру, щодо яких відсутній спір або про його наявність заявнику невідомо; відповідно до статті 161 ЦПК конкретні категорії справ можуть розглядатися в наказному провадженні або в спрощеному позовному провадженні;

позовне провадження – характеризуються наявністю спору між двома сторонами з протилежними інтересами. Поділяється на:

спрощене позовне провадження – призначене для розгляду малозначних справ, справ, що виникають з трудових відносин, справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи;

загальне позовне провадження – призначене для розгляду справ, які через складність або інші обставини недоцільно розглядати у спрощеному позовному провадженні;

окреме провадження – спрямовуються на встановлення певних обставин, наявності юридичних фактів або юридичного статусу громадян, необхідних для реалізації суб'єктивних прав.

З моменту прийняття ЦПК у новій редакції минуло достатньо часу, щоб багато його приписів почали видозмінюватися та уточнюватися. Напрацьовані наукові підходи, збагатилася судова практика і наразі існує багато правових позицій Верховного Суду стосовно правозастосування в цивільному судочинстві.

Не можна оминати наявні в Україні трагічні події, які пов'язані з російською агресією і воєнним станом. Слід зауважити, що напряму ЦПК майже не зазнав змін у зв'язку з цими подіями, проте опосередовано такий вплив наявний і в коментарі ці питання висвітлюються. Варто зазначити, що судова система країни витримала удар і продовжила свою важливу діяльність із забезпечення і відправлення правосуддя.

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492)

{Із змінами, внесеними згідно із Законом
№ 2709-IV від 23.06.2005, ВВР, 2005, № 32, ст.422

Кодексом

№ 2747-IV від 06.07.2005, ВВР, 2005, № 35-36, № 37, ст.446

Законами

№ 2875-IV від 08.09.2005, ВВР, 2005, № 52, ст.562

№ 3538-IV від 15.03.2006, ВВР, 2006, № 35, ст.295

№ 3551-IV від 16.03.2006, ВВР, 2006, № 35, ст.298

№ 3570-IV від 16.03.2006, ВВР, 2006, № 35, ст.303

№ 424-V від 01.12.2006, ВВР, 2007, № 9, ст.67

№ 483-V від 15.12.2006, ВВР, 2007, № 9, ст.77

№ 543-V від 09.01.2007, ВВР, 2007, № 12, ст.103

№ 962-V від 19.04.2007, ВВР, 2007, № 31, ст.405}

{Щодо визнання конституційними окремих положень див. Рішення

Конституційного Суду

№ 8-рп/2008 від 22.04.2008}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 1397-VI від 21.05.2009, ВВР, 2009, № 41, ст.596

№ 1474-VI від 05.06.2009, ВВР, 2009, № 44, ст.656

№ 1568-VI від 25.06.2009, ВВР, 2010, № 1, ст.5

№ 1720-VI від 17.11.2009, ВВР, 2010, № 8, ст.51}

{Офіційне тлумачення до Кодексу див. в Рішенні Конституційного Суду

№ 3-рп/2010 від 27.01.2010}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 1837-VI від 21.01.2010, ВВР, 2010, № 12, ст.120

№ 1691-VI від 18.02.2010, ВВР, 2010, № 19, ст.154

№ 1876-VI від 11.02.2010, ВВР, 2010, № 18, ст.139}

{Офіційне тлумачення до Кодексу див. в Рішенні Конституційного Суду

№ 12-рп/2010 від 28.04.2010}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 2167-VI від 11.05.2010, ВВР, 2010, № 31, ст.416

№ 2289-VI від 01.06.2010, ВВР, 2010, № 33, ст.471

№ 2387-VI від 01.07.2010, ВВР, 2010, № 37, ст.495
№ 2398-VI від 01.07.2010, ВВР, 2010, № 38, ст.509}
{Офіційне тлумачення до Кодексу див. в Рішенні Конституційного Суду
№ 18-рп/2010 від 08.07.2010}
{Із змінами, внесеними згідно із Законом
№ 2453-VI від 07.07.2010, ВВР, 2010, № 41-42, № 43, № 44-45, ст.529}
{ Щодо визнання неконституційними окремих положень див. Рішення
Конституційного Суду
№ 19-рп/2010 від 09.09.2010}
{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 2536-VI від 21.09.2010, ВВР, 2011, № 5, ст.34
№ 2677-VI від 04.11.2010, ВВР, 2011, № 19-20, ст.142
№ 2748-VI від 02.12.2010, ВВР, 2011, № 18, ст.124
Кодексом
№ 2755-VI від 02.12.2010, ВВР, 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112
Законами
№ 2979-VI від 03.02.2011, ВВР, 2011, № 33, ст.330
№ 2981-VI від 03.02.2011, ВВР, 2011, № 33, ст.332
№ 3038-VI від 17.02.2011, ВВР, 2011, № 34, ст.343}
{Офіційне тлумачення до Кодексу див. в Рішенні Конституційного Суду
№ 4-рп/2011 від 31.05.2011}
{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 3674-VI від 08.07.2011, ВВР, 2012, № 14, ст.87
№ 3776-VI від 22.09.2011, ВВР, 2012, № 21, ст.195}
{Офіційне тлумачення до Кодексу див. в Рішенні Конституційного Суду
№ 13-рп/2011 від 02.11.2011}
{Із змінами, внесеними згідно із Законом
№ 3932-VI від 20.10.2011, ВВР, 2012, № 22, ст.221}
{Щодо визнання конституційними окремих положень див. Рішення
Конституційного Суду
№ 16-рп/2011 від 08.12.2011
№ 17-рп/2011 від 13.12.2011}
{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 4176-VI від 20.12.2011, ВВР, 2012, № 29, ст.340
№ 4190-VI від 20.12.2011, ВВР, 2012, № 29, ст.342
№ 4416-VI від 21.02.2012, ВВР, 2012, № 42, ст.522
№ 4452-VI від 23.02.2012, ВВР, 2012, № 50, ст.564
№ 4565-VI від 22.03.2012, ВВР, 2012, № 51, ст.574
№ 4566-VI від 22.03.2012, ВВР, 2012, № 51, ст.575
№ 4652-VI від 13.04.2012, ВВР, 2013, № 21, ст.208
№ 4847-VI від 24.05.2012, ВВР, 2013, № 16, ст.139
№ 5029-VI від 03.07.2012, ВВР, 2013, № 23, ст.218
№ 5041-VI від 04.07.2012, ВВР, 2013, № 25, ст.247

№ 5076-VI від 05.07.2012, ВВР, 2013, № 27, ст.282
№ 5288-VI від 18.09.2012, ВВР, 2013, № 37, ст.490
№ 5477-VI від 06.11.2012, ВВР, 2013, № 50, ст.693
№ 245-VII від 16.05.2013, ВВР, 2014, № 12, ст.178
№ 406-VII від 04.07.2013, ВВР, 2014, № 20-21, ст.712
№ 721-VII від 16.01.2014, ВВР, 2014, № 22, ст.801 – втратив чинність на підставі
Закону № 732-VII від 28.01.2014
№ 767-VII від 23.02.2014, ВВР, 2014, № 17, ст.593}
{Офіційне тлумачення до Кодексу див. в Рішенні Конституційного Суду
№ 4-рп/2014 від 22.04.2014}
{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 1206-VII від 15.04.2014, ВВР, 2014, № 24, ст.885
№ 1261-VII від 13.05.2014, ВВР, 2014, № 28, ст.937
№ 1263-VII від 13.05.2014, ВВР, 2014, № 27, ст.915
№ 1697-VII від 14.10.2014, ВВР, 2015, № 2-3, ст.12
№ 1700-VII від 14.10.2014, ВВР, 2014, № 49, ст.2056
№ 192-VIII від 12.02.2015, ВВР, 2015, № 18, № 19-20, ст.132
№ 198-VIII від 12.02.2015, ВВР, 2015, № 17, ст.118
№ 484-VIII від 22.05.2015, ВВР, 2015, № 33, ст.323
№ 541-VIII від 18.06.2015, ВВР, 2015, № 32, ст.315
№ 629-VIII від 16.07.2015, ВВР, 2015, № 43, ст.386
№ 772-VIII від 10.11.2015, ВВР, 2016, № 1, ст.2
№ 835-VIII від 26.11.2015, ВВР, 2016, № 2, ст.17
№ 901-VIII від 23.12.2015, ВВР, 2016, № 4, ст.44
№ 922-VIII від 25.12.2015, ВВР, 2016, № 9, ст.89
№ 990-VIII від 04.02.2016, ВВР, 2016, № 10, ст.107
№ 1404-VIII від 02.06.2016, ВВР, 2016, № 30, ст.542
№ 1533-VIII від 20.09.2016, ВВР, 2016, № 44, ст.747
№ 1847-VIII від 09.02.2017, ВВР, 2017, № 12, ст.133
№ 1977-VIII від 23.03.2017, ВВР, 2017, № 20, ст.240
№ 1982-VIII від 23.03.2017, ВВР, 2017, № 18, ст.222
№ 2037-VIII від 17.05.2017, ВВР, 2017, № 25, ст.291
№ 2136-VIII від 13.07.2017, ВВР, 2017, № 35, ст.376}
{В редакції Закону
№ 2147-VIII від 03.10.2017, ВВР, 2017, № 48, ст.436}
{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 2205-VIII від 14.11.2017, ВВР, 2017, № 51-52, ст.448
№ 2229-VIII від 07.12.2017, ВВР, 2018, № 5, ст.35
№ 2234-VIII від 07.12.2017, ВВР, 2018, № 6-7, ст.40
№ 2268-VIII від 18.01.2018, ВВР, 2018, № 10, ст.54
№ 2475-VIII від 03.07.2018, ВВР, 2018, № 36, ст.272
№ 2581-VIII від 02.10.2018, ВВР, 2018, № 46, ст.371
№ 142-IX від 02.10.2019, ВВР, 2019, № 45, ст.291

№ 198-IX від 17.10.2019, ВВР, 2019, № 50, ст.356
№ 263-IX від 31.10.2019, ВВР, 2020, № 2, ст.5
№ 390-IX від 18.12.2019, ВВР, 2020, № 15, ст.95
№ 440-IX від 14.01.2020, ВВР, 2020, № 28, ст.188
№ 460-IX від 15.01.2020, ВВР, 2020, № 29, ст.194
№ 540-IX від 30.03.2020, ВВР, 2020, № 18, ст.123
№ 590-IX від 13.05.2020, ВВР, 2020, № 40, ст.314
№ 720-IX від 17.06.2020, ВВР, 2020, № 47, ст.408
№ 731-IX від 18.06.2020, ВВР, 2020, № 46, ст.399
№ 738-IX від 19.06.2020
№ 768-IX від 14.07.2020
№ 1089-IX від 16.12.2020
№ 1416-IX від 27.04.2021, ВВР, 2021, № 27, ст.232
№ 1587-IX від 30.06.2021
№ 1588-IX від 30.06.2021, ВВР, 2021, № 37, ст. 316
№ 1875-IX від 16.11.2021}

{Щодо визнання неконституційними окремих положень див. Рішення

Конституційного Суду

№ 2-р(П)/2022 від 06.04.2022}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 2345-IX від 01.07.2022

№ 2627-IX від 21.09.2022

№ 2689-IX від 18.10.2022

№ 2801-IX від 01.12.2022

№ 2849-IX від 13.12.2022

№ 2888-IX від 12.01.2023

№ 2974-IX від 20.03.2023

№ 3022-IX від 10.04.2023

№ 3111-IX від 29.05.2023

№ 3200-IX від 29.06.2023

№ 3302-IX від 09.08.2023

№ 3310-IX від 09.08.2023

№ 3424-IX від 19.10.2023}

{Щодо визнання конституційними окремих положень див. Рішення

Конституційного Суду

№ 10-р(П)/2023 від 22.11.2023}

{Щодо визнання неконституційними окремих положень див. Рішення

Конституційного Суду

№ 10-р(П)/2023 від 22.11.2023}

{У тексті Кодексу слова «психіатричний заклад» та «наркологічний або психіатричний заклад» в усіх відмінках і числах замінено словами «заклад з надання психіатричної допомоги» у відповідному відмінку і числі згідно із Законом № 2205-VIII від 14.11.2017}

{У тексті Кодексу слова «електронний цифровий підпис» в усіх відмінках і числах замінено словами «електронний підпис» у відповідному відмінку і числі згідно із Законом № 1416-IX від 27.04.2021}

{У тексті Кодексу слово «інформаційно-телекомунікаційна» в усіх відмінках і числах замінено словом «інформаційно-комунікаційна» у відповідному відмінку і числі згідно із Законом № 2801-IX від 01.12.2022}

{У тексті Кодексу слова «засоби масової інформації» в усіх відмінках і числах замінено словом «медіа» згідно із Законом № 2849-IX від 13.12.2022}

{У тексті Кодексу слова «Єдина судова інформаційно-комунікаційна система» в усіх відмінках замінено словами «Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система» у відповідному відмінку згідно із Законом № 3200-IX від 29.06.2023}

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Глава 1. Основні положення

Стаття 1. Призначення Цивільного процесуального кодексу України

1. Цивільний процесуальний кодекс України визначає юрисдикцію та повноваження загальних судів щодо цивільних спорів та інших визначених цим Кодексом справ, встановлює порядок здійснення цивільного судочинства.

Стаття коментована визначає носить загально-прикладний характер та визначає основне призначення **Цивільного процесуального кодексу України**, а саме визначення юрисдикції, повноважень системи загальних судів України. Також ЦПК встановлює порядок здійснення процедури цивільного судочинства в системі загальних судів України.

Нагадаємо, що під **юрисдикцією** судів в Україні розуміється перш за все компетенція судових органів із розгляду справ (цивільних, кримінальних та інших) – в нашому випадку саме цивільних; також може матися на увазі коло справ, які даний суд має право розглядати й вирішувати.

Поняття юрисдикція має походження з латини (*urisdictio*, від *jus (juris)* – право + *dicō* проголошую).

Під **повноваженнями** судів в Україні розуміється нормативно визначена сукупність прав і обов'язків судів, що закріплені за ними Конституцією та законами України. Тобто в нашому випадку це є права та обов'язки всіх судів, що складають систему загальних судів України.

Порядок судочинства, за загальним поняттям, є визначена процесуальним законодавством процедура діяльності суду з відправлення правосуддя. В нашому

випадку це діяльність усієї системи загальних судів із відправлення правосуддя саме у цивільних справах.

Стаття 2. Завдання та основні засади цивільного судочинства

1. Завданням цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави.
2. Суд та учасники судового процесу зобов'язані керуватися завданням цивільного судочинства, яке превалює над будь-якими іншими міркуваннями в судовому процесі.
3. Основними засадами (принципами) цивільного судочинства є:
  - 1) верховенство права;
  - 2) повага до честі і гідності, рівність усіх учасників судового процесу перед законом та судом;
  - 3) гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами;
  - 4) змагальність сторін;
  - 5) диспозитивність;
  - 6) пропорційність;
  - 7) обов'язковість судового рішення;
  - 8) забезпечення права на апеляційний перегляд справи;
  - 9) забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, встановлених законом;
  - 10) розумність строків розгляду справи судом;
  - 11) неприпустимість зловживання процесуальними правами;
  - 12) відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення.

Стаття коментована визначає у загальному вигляді завдання та основні засади, на яких базується судочинство у цивільних справах.

Під **завданнями** цивільного судочинства (ч. 1 статті) слід розуміти всебічний захист прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, держави під час судового провадження шляхом забезпечення справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду цивільних справ.

Належне здійснення цивільного судочинства сприяє зміцненню законності у сфері цивільно-правових відносин та впливає на удосконалення правового регулювання діяльності людей.

Ч. 2 статті визначає провідну роль виконання завдань цивільного судочинства у процесі вирішення спорів, відносно другорядність інших складових та чинників вірогідного впливу на цей процес.

Ч. 3 статті у вигляді переліку визначає **основні засади**, інакше – **базові принципи**, які забезпечують таку побудову самого цивільного процесу, яка дозволяє суду у результаті розгляду справи приймати справедливе, неупереджені та своєчасне рішення; належним чином здійснювати у межах своєї компетенції захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, держави.

Всі ці принципи знаходяться у взаємозв'язку, тому поділ їх, наприклад на принципи організаційні або функціональні є достатньо умовним, саме тому трапляється, що один і той самий принцип виступає і як організаційний, і як функціональний. При цьому найважливішими є, безумовно, конституційний принцип **верховенства права** і його важлива складова – **принцип законності**.

Стаття 3. Законодавство про цивільне судочинство

1. Цивільне судочинство здійснюється відповідно до Конституції України, цього Кодексу, Закону України «Про міжнародне приватне право», законів України, що визначають особливості розгляду окремих категорій справ, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.
2. Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, передбачено інші правила, ніж встановлені цим Кодексом, застосовуються правила міжнародного договору України.
3. Проведення в цивільних справах здійснюється відповідно до законів, чинних на час вчинення окремих процесуальних дій, розгляду і вирішення справи.
4. Закон, який встановлює нові обов'язки, скасовує чи звужує права, належні учасникам судового процесу, чи обмежує їх використання, не має зворотної дії в часі.

Стаття коментована визначає **сукупність законодавчих актів**, які визначають в цілому законодавство України про цивільне судочинство.

Провідну позицію серед цих нормативних актів займає за загальним правилом Конституція України (надалі – Конституція).

Також цивільне судочинство здійснюється судами за приписами ЦПК, Закону України «Про міжнародне приватне право», інших законів України, що визначають особливості розгляду окремих категорій справ.

До системи законодавства про цивільне судочинство також входять міжнародні договори (пакти, угоди, конвенції), згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

За приписами ч. 3 статті проведення здійснюється відповідно до законів, чинних на час вчинення окремих процесуальних дій, розгляду і вирішення справи, що визначає правила дії в часі нормативних актів.

Ч. 4 статті визначає правило застосування **зворотної дії** нормативних актів в часі. Це реалізація так званого **принципу незворотності дії закону у часі**. Ч. 1 ст. 58 Конституції України передбачено, що закони та інші нормативно-правові акти

не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Принцип неприпустимості зворотної дії в часі нормативних актів знайшов своє закріплення в міжнародно-правових актах, зокрема і в Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини (стаття 7).

Стаття 4. Право на звернення до суду за захистом

1. Кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи законних інтересів.
2. У випадках, встановлених законом, до суду можуть звертатися органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб або державних чи суспільних інтересах.
3. Відмова від права на звернення до суду за захистом є недійсною.
4. Угода сторін про передачу спору на розгляд третейського суду допускається. До третейського суду за угодою сторін може бути переданий будь-який спір, який виникає з цивільних правовідносин, крім випадків, передбачених законом.
5. Жодна особа не може бути позбавлена права на участь у розгляді своєї справи у визначеному цим Кодексом порядку.

Стаття коментована визначає **право на звернення** до суду і **гарантує** його кожній особі.

Якщо законом справа підлягає розгляду у загальному суді, тобто предмет спору є в юрисдикції цього суду, то ніхто не може бути позбавлений права на розгляд його справи у цьому суді.

Також до суду можуть звертатися органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб або державних чи суспільних інтересах.

Оскільки ч. 3 статті визначає **недійсність відмови від права на звернення до суду**, то наявність у цивільно-правових договорах подібної конструкції не породжує ніяких правових наслідків, є нікчемною.

Тобто застосовується лише **одна вимога** – сам спір має буди в юрисдикції цивільного суду.

За сторонами спірних відносин залишається **право на розгляд справи у третейському суді**. Така дія сторін спору не вважається відмовою від звернення до суду. Розгляд справ у визначених інстанціях здійснюється на підставі спеціального законодавства про міжнародний комерційний арбітраж та про третейські суди в Україні.

Право на звернення до суду делегує суб'єкту такого звернення також **право на участь у розгляді своєї справи** у визначеному законом порядку. Це право також є невідчужуваним і непохитним, гарантованим коментованим Кодексом.

Стаття 5. Способи захисту, які застосовуються судом

1. Здійснюючи правосуддя, суд захищає права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб, державні та суспільні інтереси у спосіб, визначений законом або договором.

2. У випадку, якщо закон або договір не визначають ефективного способу захисту порушеного, невизнаного або оспореного права, свободи чи інтересу особи, яка звернулася до суду, суд відповідно до викладеної в позові вимоги такої особи може визначити у своєму рішенні такий спосіб захисту, який не суперечить закону.

3. Єдиним способом захисту прав осіб, які є (були) учасниками банку і права та інтереси яких були порушені внаслідок виведення неплатоспроможного банку з ринку або ліквідації банку на підставі протиправного (незаконного) індивідуального акта Національного банку України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, Міністерства фінансів України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, рішення Кабінету Міністрів України, є відшкодування завданої шкоди у грошовій формі.

{Статтю 5 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 590-IX від 13.05.2020}

4. Визнання протиправним (незаконним) індивідуального акта/рішення, зазначеного в частині третій цієї статті, не може бути підставою для застосування способів захисту у вигляді визнання недійсними, нечинними, протиправними та скасування будь-яких рішень, правочинів або інших дій/визнання протиправною бездіяльності, прийнятих, вчинених або допущених у процедурі виведення неплатоспроможного банку з ринку/ліквідації банку.

{Статтю 5 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 590-IX від 13.05.2020}

Стаття коментована визначає способи судового захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав та законних інтересів.

За приписами ч. 1 статті суд під час здійснення правосуддя **захищає права та інтереси** фізичних і юридичних осіб, державні та суспільні інтереси **у спосіб, визначений законом або договором**. Тобто, при цьому судом реалізується принцип законності при здійсненні правосуддя у цивільному судочинстві.

Одночасно, як вже було вказане у ст. 2 коментованого Кодексу і у коментарі до неї, цей принцип є вкрай важливим, але при цьому він одночасно лише одна із складових більш вагомого принципу – **верховенства права**. Принцип верховенства права є базовим при здійсненні правосуддя.

Саме тому у ч. 2 статті, що коментується передбачено, що коли законом чи договором не визначено взагалі чи визначено недостатньо ефективний захист порушеного права чи інтересів, то цивільний суд відповідно до викладеної в позові

вимоги такої особи може **визначити у своєму рішенні такий спосіб захисту, який не суперечить закону.**

Ця теза коментованої статті викликала абсолютного несправедливу критику з боку частини науковців і правників, мовляв без достатньої визначеності, без чітких критеріїв визначення подібних способів є вірогідність порушення принципів розумності, адекватності, а також рівності сторін. Дозволимо собі не погодитись з такими твердженнями. Насправді вперше у процесуальному законі України були закладені практичні можливості реалізації конституційного принципу верховенства права і визначений чіткий критерій – «суд відповідно до викладеної в позові вимоги такої особи може визначити у своєму рішенні такий спосіб захисту, який не суперечить закону».

Тобто наразі відсутність у законі (чи договорі) відповідної норми (що нещодавно було перешкодою до розгляду справи взагалі) не заважає суду визначити спосіб захисту порушеного права, який у суті своїй не буде суперечити загальній спрямованості і правовій визначеності нормативного акта. Ось тут і має визначитися кваліфікація, підготовленість, якщо хочемо, то й майстерність судді чи суду.

До слова, судова практика підтвердила ефективність вказаних приписів і норми статті продовжують виконувати свою регулятивну функцію без змін.

Ч. 3 та 4 статті визначають особливості визначення способів захисту прав осіб, які є (були) учасниками банку, що ліквідується чи виводиться з ринку через власну неплатоспроможність (у випадках, які зазначені в цих частинах). Ця особливість зводиться до визначення єдиного способу (відшкодування збитків) і неможливості застосування інших способів.

Стаття 6. Повага до честі і гідності, рівності перед законом і судом

1. Суд зобов'язаний поважати честь і гідність усіх учасників судового процесу і здійснювати правосуддя на засадах їх рівності перед законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак.

За приписами статті коментованої суд стоїть насторожі **честі і гідності** усіх учасників судового процесу. Поняття честі і гідності особи є категорію етичною, воно є формою прояву відношення індивіда до самого себе й оточуючих до окремої особистості.

У сучасних умовах загальноєвропейської демократії **принцип рівності перед законом** є беззаперечним юридичним стандартом, який закріплено у ст. 7 Загальної декларації прав людини і у ст. 24 Конституції України.

Принцип рівності перед законом знаходить своє логічне продовження у **принципі рівності перед судом** (згідно з п. 2 ч. 3 ст.129 Конституції України

рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом є однією з основних засад судочинства).

Таким чином стаття коментована визначає саме загальний правовий стандарт у реалізації принципів рівності перед судом і законом.

Процесуальна рівність (засада рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом) забезпечує гарантії доступності до правосуддя та реалізації права на судовий захист, закріпленого в частині першій статті 55 Конституції України. Ця засада є похідною від загального принципу рівності громадян перед законом, визначеного частиною першою статті 24 Основного Закону України, і стосується, зокрема, сфери судочинства.

Рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом передбачає єдиний правовий режим, який забезпечує реалізацію їхніх процесуальних прав.

Принцип рівності перед судом є основою сучасної концепції справедливого правосуддя. Для кожної людини у правовій державі насамперед важливо мати доступ до правосуддя і можливість вільно, швидко, безперешкодно реалізувати право на судовий захист незалежно від належності до певної соціальної групи або інших персональних характеристик особи.

Стаття 7. Гласність судового процесу

1. Розгляд справ у судах проводиться усно і відкрито, крім випадків, передбачених цим Кодексом.
2. Будь-яка особа має право бути присутньою у відкритому судовому засіданні. Від особи, яка бажає бути присутньою у судовому засіданні, забороняється вимагати будь-які документи, крім документа, що посвідчує особу. Особи, які бажають бути присутніми у судовому засіданні, допускаються до зали судових засідань до початку судового засідання або під час перерви.
3. Суд може видалити із зали судових засідань осіб, які перешкоджають веденню судового засідання, здійсненню прав або виконанню обов'язків учасників судового процесу або судді, порушують порядок у залі суду. Суд може прийняти рішення про обмеження доступу осіб, які не є учасниками судового процесу, в судові засідання під час карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України відповідно до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», якщо участь в судовому засіданні становитиме загрозу життю чи здоров'ю особи.
{Частина третя статті 7 в редакції Закону № 540-ІХ від 30.03.2020}
4. Особи, присутні в залі судового засідання, представники медіа можуть проводити у залі судового засідання фотозйомку, відео- та аудіозапис з використанням портативних відео- та аудіотехнічних засобів без отримання окремого дозволу суду, але з урахуванням обмежень, встановлених цим Кодексом.
5. Трансляція судового засідання здійснюється з дозволу суду. Якщо всі учасники справи беруть участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції,

здійснюється транслявання перебігу судового засідання в мережі Інтернет в обов'язковому порядку.

6. Проведення в залі судового засідання фотозйомки, відеозапису, а також трансляція судового засідання повинні здійснюватися без створення перешкод у веденні засідання і здійсненні учасниками судового процесу їхніх процесуальних прав.

7. Розгляд справи у закритому судовому засіданні проводиться у випадках, коли відкритий судовий розгляд може мати наслідком розголошення таємної чи іншої інформації, що охороняється законом, або за клопотанням учасників справи з метою забезпечення таємниці усиновлення, запобігання розголошенню відомостей про інтимні чи інші особисті сторони життя учасників справи або відомостей, що принижують їхню честь і гідність, а також в інших випадках, установлених законом.

8. Особисті папери, листи, записи телефонних розмов, телеграми та інші види кореспонденції можуть бути оголошені у судовому засіданні лише за згодою осіб, визначених Цивільним кодексом України. Це правило застосовується при дослідженні звуко- і відеозаписів такого самого характеру.

9. Про розгляд справи у закритому судовому засіданні постановляється ухвала. Суд ухвалою може оголосити судові засідання закритим повністю або закритою його частину.

10. Розгляд справи та вчинення окремих процесуальних дій у закритому судовому засіданні проводяться з додержанням правил здійснення цивільного судочинства. Під час такого розгляду можуть бути присутні лише учасники справи, а в разі необхідності – свідки, експерти, спеціалісти, перекладачі. Суд попереджає зазначених осіб про обов'язок не розголошувати інформацію, для забезпечення захисту якої розгляд справи або вчинення окремих процесуальних дій відбувається в закритому судовому засіданні.

11. Використання систем відеоконференц-зв'язку та транслявання перебігу судового засідання в мережі Інтернет у закритому судовому засіданні не допускається.

12. Якщо під час закритого судового засідання буде встановлено, що інформація, для забезпечення нерозголошення якої розгляд справи або вчинення окремих процесуальних дій відбувалися в закритому судовому засіданні, вже є публічно доступною або обмеження доступу до інформації є безпідставним чи не відповідає закону, суд постановляє ухвалу про подальший розгляд справи у відкритому судовому засіданні.

13. Розгляд справи здійснюється в порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами, якщо цим Кодексом не передбачено повідомлення учасників справи. У такому випадку судові засідання не проводиться.

14. Суд під час розгляду справи в судовому засіданні здійснює повне фіксування його перебігу за допомогою відео- та (або) звукозаписувального технічного

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ	5
Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	9
Глава 1. Основні положення	9
Стаття 1. Призначення Цивільного процесуального кодексу України.....	9
Стаття 2. Завдання та основні засади цивільного судочинства.....	10
Стаття 3. Законодавство про цивільне судочинство	11
Стаття 4. Право на звернення до суду за захистом.....	12
Стаття 5. Способи захисту, які застосовуються судом	13
Стаття 6. Повага до честі і гідності, рівності перед законом і судом	14
Стаття 7. Гласність судового процесу	15
Стаття 8. Відкритість інформації щодо справи.....	18
Стаття 9. Мова цивільного судочинства.....	20
Стаття 10. Верховенство права та законодавство, відповідно до якого суд вирішує справи.....	21
Стаття 11. Пропорційність у цивільному судочинстві.....	23
Стаття 12. Змагальність сторін	24
Стаття 13. Диспозитивність цивільного судочинства	25
Стаття 14. Єдина судова інформаційно-комунікаційна система.....	26
Стаття 15. Правнича допомога	31
Стаття 16. Основні положення досудового врегулювання спору	33
Стаття 17. Право на перегляд справи та оскарження судового рішення.....	34
Стаття 18. Обов'язковість судових рішень	35
Глава 2. Цивільна юрисдикція	37
§ 1. Предметна та суб'єктна юрисдикція.....	37
Стаття 19. Справи, що відносяться до юрисдикції загальних судів	37
Стаття 20. Розгляд кількох пов'язаних між собою вимог.....	42
Стаття 21. Право сторін на передачу спору на розгляд третейського суду	42
Стаття 22. Право сторін на передачу спору на розгляд іноземного суду.....	44
§ 2. Інстанційна юрисдикція	45
Стаття 23. Суд першої інстанції.....	45
Стаття 24. Суд апеляційної інстанції	46
Стаття 25. Суд касаційної інстанції	47
§ 3. Територіальна юрисдикція (підсудність).....	47
Стаття 26. Підсудність справ, у яких однією зі сторін є суд або суддя.....	47
Стаття 27. Підсудність справ за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача	48
Стаття 28. Підсудність справ за вибором позивача.....	49
Стаття 29. Підсудність справ за участю громадян України, якщо обидві сторони проживають за її межами.....	51

Стаття 30. Виключна підсудність.....	52
Стаття 31. Передача справи з одного суду до іншого	52
Стаття 32. Недопустимість спорів про підсудність.....	54
Глава 3. Склад суду. Відводи.....	56
Стаття 33. Визначення складу суду	56
Стаття 34. Склад суду.....	59
Стаття 35. Порядок вирішення питань при колегіальному розгляді справи.....	61
Стаття 36. Підстави для відводу (самовідводу) судді	62
Стаття 37. Недопустимість повторної участі судді в розгляді справи	63
Стаття 38. Підстави для відводу (самовідводу) секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача	64
Стаття 39. Заяви про самовідводи та відводи	64
Стаття 40. Порядок вирішення заявленого відводу та самовідводу	65
Стаття 41. Наслідки відводу суду (судді).....	68
Глава 4. Учасники судового процесу	69
§ 1. Учасники справи	69
Стаття 42. Склад учасників справи	69
Стаття 43. Права та обов'язки учасників справи	70
Стаття 44. Неприпустимість зловживання процесуальними правами.....	73
Стаття 45. Забезпечення захисту прав малолітніх або неповнолітніх осіб під час розгляду справи	74
Стаття 46. Цивільна процесуальна правоздатність	76
Стаття 47. Цивільна процесуальна дієздатність	76
Стаття 48. Сторони	77
Стаття 49. Процесуальні права та обов'язки сторін	78
Стаття 50. Участь у справі кількох позивачів або відповідачів	80
Стаття 51. Залучення до участі у справі співвідповідача. Заміна неналежного відповідача	83
Стаття 52. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору.....	84
Стаття 53. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору	85
Стаття 54. Наслідки незалучення у справу третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору	87
Стаття 55. Процесуальне правонаступництво	87
Стаття 56. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб	88
Стаття 57. Процесуальні права органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб	91
§ 2. Представники	92
Стаття 58. Участь у справі представника	92
Стаття 59. Законні представники	93
Стаття 60. Особи, які можуть бути представниками.....	94
Стаття 61. Особи, які не можуть бути представниками.....	95
Стаття 62. Документи, що підтверджують повноваження представників	96
Стаття 63. Призначення або заміна законного представника судом	99

Стаття 64. Повноваження представника в суді.....	101
§ 3. Інші учасники судового процесу	102
Стаття 65. Інші учасники судового процесу	102
Стаття 66. Помічник судді	102
Стаття 67. Секретар судового засідання.....	104
Стаття 68. Судовий розпорядник	106
Стаття 69. Свідок.....	108
Стаття 70. Особи, які не можуть бути допитані як свідки	110
Стаття 71. Відмова свідка від давання показань.....	111
Стаття 72. Експерт.....	112
Стаття 73. Експерт з питань права	114
Стаття 74. Спеціаліст.....	115
Стаття 75. Перекладач.....	116
Глава 5. Докази та доказування	118
§ 1. Основні положення про докази.....	118
Стаття 76. Докази.....	118
Стаття 77. Належність доказів.....	120
Стаття 78. Допустимість доказів	121
Стаття 79. Достовірність доказів.....	122
Стаття 80. Достатність доказів	123
Стаття 81. Обов'язок доказування і подання доказів.....	123
Стаття 82. Підстави звільнення від доказування	125
Стаття 83. Подання доказів.....	127
Стаття 84. Витребування доказів	128
Стаття 84 ¹ . Витребування окремих доказів у справах про порушення прав інтелектуальної власності.....	131
Стаття 85. Огляд доказів за їх місцезнаходженням.....	133
Стаття 86. Огляд речових доказів, що швидко псуються	135
Стаття 87. Судові доручення щодо збирання доказів	136
Стаття 88. Виконання судових доручень щодо збирання доказів.....	136
Стаття 89. Оцінка доказів	137
§ 2. Показання свідків	139
Стаття 90. Показання свідка	139
Стаття 91. Виклик свідка	140
Стаття 92. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників	141
Стаття 93. Письмове опитування учасників справи як свідків	142
Стаття 94. Допит свідка за заявою сторони арбітражного (третейського) розгляду	145
§ 3. Письмові докази	145
Стаття 95. Письмові докази	145
Стаття 96. Повернення оригіналів письмових доказів.....	148
§ 4. Речові докази	149
Стаття 97. Речові докази	149
Стаття 98. Зберігання речових доказів	149

Стаття 99. Повернення речових доказів	151
§ 5. Електронні докази	152
Стаття 100. Електронні докази	152
Стаття 101. Зберігання та повернення оригіналів електронних доказів.....	154
§ 6. Висновок експерта	155
Стаття 102. Вимоги до висновку експерта	155
Стаття 103. Призначення експертизи судом	160
Стаття 104. Ухвала про призначення експертизи	161
Стаття 105. Обов'язкове призначення експертизи судом	163
Стаття 106. Проведення експертизи на замовлення учасників справи.....	163
Стаття 107. Збирання матеріалів для проведення експертизи	165
Стаття 108. Проведення експертизи	166
Стаття 109. Наслідки ухилення від участі в експертизі	167
Стаття 110. Оцінка висновку експерта судом	168
Стаття 111. Комісійна експертиза	168
Стаття 112. Комплексна експертиза.....	170
Стаття 113. Додаткова і повторна експертиза.....	172
§ 7. Висновок експерта у галузі права	172
Стаття 114. Зміст висновку експерта у галузі права	172
Стаття 115. Оцінка висновку експерта у галузі права судом	173
§ 8. Забезпечення доказів.....	174
Стаття 116. Підстави та порядок забезпечення доказів	174
Стаття 117. Заява про забезпечення доказів.....	177
Стаття 118. Розгляд заяви про забезпечення доказів.....	178
Стаття 119. Відшкодування витрат, пов'язаних із забезпеченням доказів	180
Глава 6. Процесуальні строки.....	180
Стаття 120. Види процесуальних строків.....	180
Стаття 121. Розумність процесуальних строків.....	180
Стаття 122. Обчислення процесуальних строків	181
Стаття 123. Початок перебігу процесуальних строків	181
Стаття 124. Закінчення процесуальних строків.....	181
Стаття 125. Зупинення процесуальних строків.....	182
Стаття 126. Наслідки пропущення процесуальних строків.....	183
Стаття 127. Поновлення та продовження процесуальних строків	183
Глава 7. Судові виклики і повідомлення.....	184
Стаття 128. Судові повістки	184
Стаття 129. Зміст судової повістки і оголошення про виклик у суд.....	189
Стаття 130. Порядок вручення судових повісток	190
Стаття 131. Обов'язок учасників судового процесу повідомляти суд про зміну свого місця проживання (перебування, знаходження) та про причини неявки в судове засідання.....	191
Стаття 132. Розшук відповідача	192
Глава 8. Судові витрати	192

Стаття 133. Види судових витрат.....	192
Стаття 134. Попереднє визначення суми судових витрат.....	194
Стаття 135. Забезпечення та попередня оплата судових витрат	195
Стаття 136. Відстрочення та розстрочення судових витрат, зменшення їх розміру або звільнення від їх оплати	197
Стаття 137. Витрати на професійну правничу допомогу.....	197
Стаття 138. Витрати сторін та їхніх представників, що пов'язані з явкою до суду	199
Стаття 139. Витрати, пов'язані із залученням (викликом) свідків, експертів, спеціалістів, перекладачів, проведенням експертиз.....	202
Стаття 140. Витрати, пов'язані з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів та вчиненням інших дій, необхідних для розгляду справи	205
Стаття 141. Розподіл судових витрат між сторонами	206
Стаття 142. Розподіл витрат у разі визнання позову, закриття провадження у справі або залишення позову без розгляду	209
Глава 9. Заходи процесуального примусу	211
Стаття 143. Підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу ..	211
Стаття 144. Види заходів процесуального примусу.....	211
Стаття 145. Попередження і видалення із залу судового засідання.....	212
Стаття 146. Тимчасове вилучення доказів для дослідження судом.....	214
Стаття 147. Привід свідка	215
Стаття 148. Штраф.....	216
Глава 10. Забезпечення позову	219
Стаття 149. Підстави для забезпечення позову.....	219
Стаття 150. Види забезпечення позову.....	220
Стаття 151. Зміст і форма заяви	224
Стаття 152. Порядок подання заяви про забезпечення позову.....	227
Стаття 153. Розгляд заяви про забезпечення позову	228
Стаття 154. Зустрічне забезпечення.....	231
Стаття 155. Скасування зустрічного забезпечення.....	233
Стаття 156. Заміна одного заходу забезпечення позову іншим	234
Стаття 157. Виконання ухвали про забезпечення позову	235
Стаття 158. Скасування заходів забезпечення позову.....	236
Стаття 159. Відшкодування збитків, заподіяних забезпеченням позову.....	238
Розділ II НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ	241
Стаття 160. Стягнення на підставі судового наказу	241
Стаття 161. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ.....	242
Стаття 162. Підсудність	244
Стаття 163. Форма і зміст заяви про видачу судового наказу	244
Стаття 164. Судовий збір за подання заяви про видачу судового наказу	245
Стаття 165. Підстави для відмови у видачі судового наказу.....	246
Стаття 166. Наслідки відмови у видачі судового наказу	248
Стаття 167. Порядок розгляду заяв про видачу судового наказу.....	248
Стаття 168. Зміст судового наказу	249

Стаття 169. Надіслання боржникові копії судового наказу.....	250
Стаття 170. Форма і зміст заяви про скасування судового наказу та строки її подання.....	252
Стаття 171. Розгляд заяви про скасування судового наказу.....	254
Стаття 172. Набрання судовим наказом законної сили та видача його стягувачеві.....	255
Стаття 173. виправлення помилки в судовому наказі, визнання судового наказу таким, що не підлягає виконанню, відстрочення чи розстрочення його виконання.....	255
Розділ III ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ.....	256
Глава 1. Письмові заяви учасників справи.....	256
§ 1. Заяви по суті справи.....	256
Стаття 174. Види та зміст заяв по суті справи.....	256
Стаття 175. Позовна заява.....	257
Стаття 176. Ціна позову.....	259
Стаття 177. Документи, що додаються до позовної заяви.....	260
Стаття 178. Відзив.....	262
Стаття 179. Відповідь на відзив.....	263
Стаття 180. Заперечення.....	264
Стаття 181. Пояснення третьої особи щодо позову або відзиву.....	264
§ 2. Заяви з процесуальних питань.....	265
Стаття 182. Заяви, клопотання і заперечення.....	265
Стаття 183. Загальні вимоги до форми та змісту письмової заяви, клопотання, заперечення.....	265
Глава 2. Відкриття провадження у справі.....	267
Стаття 184. Пред'явлення позову.....	267
Стаття 185. Залишення позовної заяви без руху, повернення заяви.....	268
Стаття 186. Відмова у відкритті провадження у справі.....	270
Стаття 187. Відкриття провадження у справі.....	272
Стаття 188. Об'єднання і роз'єднання позовів.....	275
Глава 3. Підготовче провадження.....	276
Стаття 189. Завдання та строк підготовчого провадження.....	276
Стаття 190. Надіслання копії ухвали про відкриття провадження у справі, копії позовної заяви та доданих до неї документів.....	278
Стаття 191. Подання відзиву.....	279
Стаття 192. Подання пояснень третіх осіб щодо позову або відзиву.....	280
Стаття 193. Зустрічний позов.....	280
Стаття 194. Форма і зміст зустрічної позовної заяви.....	282
Стаття 195. Позов третьої особи із самостійними вимогами.....	283
Стаття 196. Мета і строк проведення підготовчого засідання.....	283
Стаття 197. Підготовче засідання.....	284
Стаття 198. Порядок проведення підготовчого засідання.....	285
Стаття 199. Подання відповіді на відзив та заперечення.....	287
Стаття 200. Судові рішення у підготовчому засіданні.....	287

Глава 4. Врегулювання спору за участю судді.....	288
Стаття 201. Підстави проведення врегулювання спору за участю судді.....	288
Стаття 202. Порядок призначення врегулювання спору за участю судді	289
Стаття 203. Порядок проведення врегулювання спору за участю судді	290
Стаття 204. Припинення врегулювання спору за участю судді	291
Стаття 205. Строк проведення врегулювання спору за участю судді.....	292
Глава 5. Відмова позивача від позову. Мирова угода.....	293
Стаття 206. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем.....	293
Стаття 207. Мирова угода сторін	294
Стаття 208. Виконання мирової угоди.....	296
Глава 6. Розгляд справи по суті	297
§ 1. Загальні положення	297
Стаття 209. Завдання розгляду справи по суті.....	297
Стаття 210. Строки розгляду справи по суті.....	297
Стаття 211. Судове засідання	298
Стаття 212. Участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції.....	299
Стаття 213. Безпосередність судового розгляду. Перерви в судовому засіданні ..	303
Стаття 214. Головуючий у судовому засіданні.....	305
Стаття 215. Звертання до суду у судовому засіданні	306
Стаття 216. Обов'язки осіб, присутніх у залі судового засідання.....	307
§ 2. Відкриття розгляду справи по суті	308
Стаття 217. Відкриття судового засідання	308
Стаття 218. Роз'яснення перекладачеві його прав та обов'язків. Присяга перекладача	308
Стаття 219. Видалення свідків із зали судового засідання	309
Стаття 220. Оголошення складу суду і роз'яснення права відводу	309
Стаття 221. Роз'яснення прав та обов'язків	310
Стаття 222. Розгляд заяв та клопотань	310
Стаття 223. Наслідки неявки в судове засідання учасника справи	311
Стаття 224. Наслідки неявки в судове засідання свідка, експерта, спеціаліста, перекладача	313
Стаття 225. Роз'яснення прав та обов'язків експерта. Присяга експерта.....	314
Стаття 226. Роз'яснення спеціалістові його прав та обов'язків	315
§ 3. З'ясування обставин справи та дослідження доказів	315
Стаття 227. Вступне слово учасників справи.....	316
Стаття 228. Порядок з'ясування обставин справи та дослідження доказів.....	317
Стаття 229. Дослідження доказів	318
Стаття 230. Порядок допиту свідків	319
Стаття 231. Використання свідком письмових записів.....	320
Стаття 232. Порядок допиту малолітніх і неповнолітніх свідків.....	321
Стаття 233. Оголошення показань свідків.....	322
Стаття 234. Допит сторін, третіх осіб, їх представників як свідків	322
Стаття 235. Дослідження письмових доказів	322

Стаття 236. Оголошення і дослідження змісту особистих паперів, листів, записів телефонних розмов, телеграм та інших видів кореспонденції	323
Стаття 237. Дослідження речових та електронних доказів.....	324
Стаття 238. Відтворення звукозапису, демонстрація відеозапису і їх дослідження.....	325
Стаття 239. Дослідження висновку експерта	326
Стаття 240. Відкладення розгляду справи або перерва в судовому засіданні	327
Стаття 241. Закінчення з'ясування обставин та перевірки їх доказами	328
§ 4. Судові дебати та ухвалення рішення	329
Стаття 242. Судові дебати.....	329
Стаття 243. Повернення до з'ясування обставин у справі	331
Стаття 244. Вихід суду для ухвалення рішення.....	331
Стаття 245. Таємниця нарадчої кімнати	332
Стаття 246. Ухвалення рішення про судові витрати	333
Глава 7. Фіксування судового процесу.....	333
Стаття 247. Фіксування судового засідання технічними засобами.....	333
Стаття 248. Протокол судового засідання.....	335
Стаття 249. Зауваження щодо технічного запису судового засідання, протоколу судового засідання та їх розгляд	337
Стаття 250. Порядок складання та оформлення протоколів про окремі процесуальні дії	337
Глава 8. Зупинення і закриття провадження у справі. Залишення позову без розгляду.....	339
Стаття 251. Обов'язок суду зупинити провадження у справі.....	339
Стаття 252. Право суду зупинити провадження у справі.....	343
Стаття 253. Строки, на які зупиняється провадження у справі	344
Стаття 254. Поновлення провадження у справі	345
Стаття 255. Підстави закриття провадження у справі	346
Стаття 256. Наслідки закриття провадження у справі	348
Стаття 257. Залишення позову без розгляду	349
Глава 9. Судові рішення.....	350
Стаття 258. Види судових рішень	350
Стаття 259. Порядок ухвалення судових рішень	351
Стаття 260. Зміст ухвали суду	353
Стаття 261. Набрання ухвалою законної сили	354
Стаття 262. Окрема ухвала суду.....	354
Стаття 263. Законність і обґрунтованість судового рішення.....	356
Стаття 264. Питання, які вирішує суд під час ухвалення рішення суду.....	357
Стаття 265. Зміст рішення суду.....	357
Стаття 266. Рішення суду на користь кількох позивачів або проти кількох відповідачів	361
Стаття 267. Визначення порядку і строку виконання рішення суду, забезпечення його виконання	361
Стаття 268. Проголошення судового рішення	361

Стаття 269. Виправлення описок та арифметичних помилок у судовому рішенні.....	363
Стаття 270. Додаткове рішення суду.....	363
Стаття 271. Роз'яснення судового рішення.....	364
Стаття 272. Вручення судового рішення.....	365
Стаття 273. Набрання рішенням суду законної сили.....	368
Глава 10. Розгляд справ у порядку спрощеного провадження.....	369
Стаття 274. Справи, що розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження.....	369
Стаття 275. Строк розгляду справи у порядку спрощеного позовного провадження.....	372
Стаття 276. Клопотання про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження.....	372
Стаття 277. Ви рішення питання про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження.....	373
Стаття 278. Особливості подання заяв по суті справи у спрощеному позовному провадженні.....	374
Стаття 279. Особливості розгляду справи у порядку спрощеного позовного провадження.....	374
Глава 11. Заочний розгляд справи.....	376
Стаття 280. Умови проведення заочного розгляду справи.....	376
Стаття 281. Порядок заочного розгляду справи.....	377
Стаття 282. Форма і зміст заочного рішення.....	378
Стаття 283. Повідомлення про заочне рішення.....	378
Стаття 284. Порядок і строк подання заяви про перегляд заочного рішення.....	378
Стаття 285. Форма і зміст заяви про перегляд заочного рішення.....	379
Стаття 286. Дії суду після прийняття заяви про перегляд заочного рішення.....	380
Стаття 287. Порядок розгляду заяви про перегляд заочного рішення.....	380
Стаття 288. Скасування та оскарження заочного рішення.....	381
Стаття 289. Законна сила заочного рішення.....	381
Глава 12. Особливості позовного провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави.....	381
Стаття 290. Пред'явлення позову про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави.....	381
Стаття 291. Визнання необґрунтованими активів.....	385
Стаття 292. Правові наслідки визнання активів необґрунтованими.....	386
Розділ IV ОКРЕМЕ ПРОВАДЖЕННЯ.....	387
Глава 1. Загальні положення.....	387
Стаття 293. Окреме провадження.....	387
Стаття 294. Порядок розгляду справ окремого провадження.....	389
Глава 2. Розгляд судом справ про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи.....	391
Стаття 295. Підсудність.....	391

Стаття 296. Особи, які можуть бути заявниками.....	391
Стаття 297. Зміст заяви	392
Стаття 298. Призначення експертизи	393
Стаття 299. Розгляд справ.....	394
Стаття 300. Рішення суду.....	395
Глава 2 ⁻¹ . Розгляд судом справ про обмеження фізичної особи у відвідуванні гральних закладів та участі в азартних іграх.....	396
Стаття 300 ⁻¹ . Підсудність	396
Стаття 300 ⁻² . Особи, які можуть бути заявниками.....	397
Стаття 300 ⁻³ . Зміст заяви	397
Стаття 300 ⁻⁴ . Розгляд справ.....	398
Стаття 300 ⁻⁵ . Рішення суду	398
Глава 3. Розгляд судом справ про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності	399
Стаття 301. Підсудність	399
Стаття 302. Зміст заяви	399
Стаття 303. Розгляд справи.....	400
Стаття 304. Рішення суду.....	401
Глава 4. Розгляд судом справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою	401
Стаття 305. Підсудність	401
Стаття 306. Зміст заяви	401
Стаття 307. Підготовка справи до розгляду	402
Стаття 308. Розгляд справи.....	403
Стаття 309. Дії суду в разі появи фізичної особи, яку було визнано безвісно відсутньою або оголошено померлою	404
Глава 5. Розгляд судом справ про усиновлення	404
Стаття 310. Підсудність	404
Стаття 311. Зміст заяви	405
Стаття 312. Підготовка справи до розгляду	406
Стаття 313. Розгляд справи.....	407
Стаття 314. Рішення суду.....	409
Глава 6. Розгляд судом справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення	410
Стаття 315. Справи про встановлення фактів, що мають юридичне значення.....	410
Стаття 316. Підсудність	412
Стаття 317. Особливості провадження у справах про встановлення факту народження або смерті особи на території, на якій введено воєнний чи надзвичайний стан, або на тимчасово окупованій території України	412
Стаття 318. Зміст заяви	414
Стаття 319. Зміст рішення суду про встановлення факту, що має юридичне значення.....	415
Глава 7. Розгляд судом справ про відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі	415

Стаття 320. Підсудність	415
Стаття 321. Зміст заяви	416
Стаття 322. Ухвала суду до судового розгляду	416
Стаття 323. Зміст публікації	417
Стаття 324. Обов'язки держателя втраченого цінного папера на пред'явника або векселя	418
Стаття 325. Строк пред'явлення позову заявником до держателя втраченого цінного папера на пред'явника або векселя	418
Стаття 326. Призначення справи до розгляду	419
Стаття 327. Вирішення справи	419
Стаття 328. Права держателя цінного папера на пред'явника або векселя щодо відшкодування збитків	420
Глава 8. Розгляд судом справ про передачу безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність	420
Стаття 329. Підсудність	420
Стаття 330. Зміст заяви	421
Стаття 331. Відмова в прийнятті заяви	421
Стаття 332. Розгляд справи	422
Стаття 333. Рішення суду	423
Глава 9. Розгляд судом справ про визнання спадщини відумерлою	423
Стаття 334. Підсудність	423
Стаття 335. Зміст заяви	423
Стаття 336. Відмова в прийнятті заяви	424
Стаття 337. Розгляд справи	424
Стаття 338. Рішення суду	425
Глава 10. Розгляд заяви про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку	425
Стаття 339. Підсудність	425
Стаття 340. Зміст заяви і строк її подання	426
Стаття 341. Розгляд справи	426
Стаття 342. Рішення суду	427
Глава 11. Розгляд судом справ про примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу	428
Стаття 343. Підсудність	428
Стаття 344. Зміст і строк подання заяви	429
Стаття 345. Розгляд справи	429
Стаття 346. Рішення суду	430
Глава 12. Розгляд судом справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб	431
Стаття 347. Підсудність	431
Стаття 348. Зміст заяви	431
Стаття 349. Розгляд справи	432
Стаття 350. Рішення суду	433

Глава 13. Розгляд судом справ про видачу і продовження обмежувального припису	434
Стаття 350 ¹ . Підсудність	434
Стаття 350 ² . Особи, які можуть бути заявниками.....	435
Стаття 350 ³ . Заінтересовані особи у справах про видачу обмежувального припису.....	436
До таких осіб стаття відносить:.....	436
Стаття 350 ⁴ . Зміст заяви	437
Стаття 350 ⁵ . Розгляд справи.....	437
Стаття 350 ⁶ . Рішення суду	438
Стаття 350 ⁷ . Продовження обмежувального припису.....	439
Стаття 350 ⁸ . Вручення рішення суду, повідомлення про видачу або продовження обмежувального припису.....	439
Розділ V ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ.....	440
Глава 1. Апеляційне провадження.....	440
§ 1. Апеляційна скарга	440
Стаття 351. Суди апеляційної інстанції.....	440
Стаття 352. Право апеляційного оскарження.....	441
Стаття 353. Ухвали, на які можуть бути подані скарги окремо від рішення суду.....	442
Стаття 354. Строк на апеляційне оскарження.....	444
Стаття 355. Порядок подання апеляційної скарги.....	444
Стаття 356. Форма і зміст апеляційної скарги	445
§ 2. Відкриття апеляційного провадження	446
Стаття 357. Залишення апеляційної скарги без руху, повернення апеляційної скарги	446
Стаття 358. Відмова у відкритті апеляційного провадження	448
Стаття 359. Відкриття апеляційного провадження.....	449
Стаття 360. Відзив на апеляційну скаргу	450
Стаття 361. Надсилання копій апеляційної скарги та доданих до неї матеріалів учасникам справи	451
Стаття 362. Закриття апеляційного провадження.....	451
Стаття 363. Приєднання до апеляційної скарги.....	452
Стаття 364. Доповнення, зміна або відкликання апеляційної скарги або відмова від неї	452
§ 3. Апеляційний розгляд.....	454
Стаття 365. Підготовка розгляду справи судом апеляційної інстанції.....	454
Стаття 366. Призначення справи до розгляду в суді апеляційної інстанції	455
Стаття 367. Межі розгляду справи судом апеляційної інстанції.....	455
Стаття 368. Порядок розгляду справи судом апеляційної інстанції	457
Стаття 369. Особливості розгляду в апеляційному порядку окремих категорій справ.....	458
Стаття 370. Порядок розгляду апеляційної скарги, що надійшла до суду апеляційної інстанції після закінчення апеляційного розгляду справи.....	458
Стаття 371. Строк розгляду апеляційної скарги	459

Стаття 372. Наслідки неявки в судове засідання учасників справи	460
Стаття 373. Відмова позивача від позову та мирова угода сторін	460
Стаття 374. Повноваження суду апеляційної інстанції	461
Стаття 375. Підстави для залишення апеляційної скарги без задоволення, а судового рішення без змін	462
Стаття 376. Підстави для скасування судового рішення повністю або частково та ухвалення нового рішення у відповідній частині або зміни рішення	463
Стаття 377. Підстави для скасування судового рішення повністю або частково з закриттям провадження у справі або залишенням позову без розгляду у відповідній частині	465
Стаття 378. Підстави для скасування судового рішення і направлення справи для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю	466
Стаття 379. Підстави для скасування ухвали суду, що перешкоджає подальшому провадженню у справі, і направлення справи для продовження розгляду до суду першої інстанції	466
<i>Статтю 380 виключено на підставі Закону № 460-IX від 15.01.2020</i>	468
Стаття 381. Порядок прийняття постанов судом апеляційної інстанції	468
Стаття 382. Постанова суду апеляційної інстанції	469
Стаття 383. Проголошення постанови судом апеляційної інстанції	470
Стаття 384. Законна сила постанови суду апеляційної інстанції	471
Стаття 385. Окрема ухвала суду апеляційної інстанції	471
Стаття 386. Вручення постанов суду апеляційної інстанції	471
Стаття 387. Повернення справи	471
Глава 2. Касаційне провадження	472
§ 1. Касаційна скарга	472
Стаття 388. Суд касаційної інстанції	472
Стаття 389. Право касаційного оскарження	472
Стаття 390. Строк на касаційне оскарження	475
Стаття 391. Порядок подання касаційної скарги	475
Стаття 392. Форма і зміст касаційної скарги	475
§ 2. Відкриття касаційного провадження	478
Стаття 393. Залишення касаційної скарги без руху, повернення касаційної скарги	478
Стаття 394. Відкриття касаційного провадження у справі, відмова у відкритті касаційного провадження у справі	479
Стаття 395. Відзив на касаційну скаргу	481
Стаття 396. Закриття касаційного провадження	482
Стаття 397. Приєднання до касаційної скарги	484
Стаття 398. Доповнення, зміна або відкликання касаційної скарги або відмова від неї	484
§ 3. Касаційний розгляд	485
Стаття 399. Підготовка справи до касаційного розгляду	485
Стаття 400. Межі розгляду справи судом касаційної інстанції	485
Стаття 401. Попередній розгляд справи	486
Стаття 402. Порядок розгляду справи судом касаційної інстанції	487

Стаття 403. Підстави для передачі справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду.....	488
Стаття 404. Порядок передачі справи на розгляд палати, об'єднаної палати, Великої Палати Верховного Суду.....	490
Стаття 405. Порядок розгляду касаційної скарги, що надійшла до суду касаційної інстанції після закінчення касаційного розгляду справи.....	491
Стаття 406. Касаційні скарги на ухвали суду.....	492
Стаття 407. Строки розгляду касаційної скарги.....	493
Стаття 408. Відмова позивача від позову та укладення сторонами мирової угоди.....	493
Стаття 409. Повноваження суду касаційної інстанції.....	494
Стаття 410. Підстави для залишення касаційної скарги без задоволення, а судових рішень – без змін.....	495
Стаття 411. Підстави для повного або часткового скасування рішень і передачі справи повністю або частково на новий розгляд або для продовження розгляду.....	495
Стаття 412. Підстави для скасування судових рішень повністю або частково і ухвалення нового рішення у відповідній частині або зміни рішення.....	497
Стаття 413. Підстави для скасування постанови суду апеляційної інстанції повністю або частково і залишення в силі судового рішення суду першої інстанції у відповідній частині.....	498
Стаття 414. Підстави для скасування рішення повністю або частково із закриттям провадження в справі або залишенням позову без розгляду у відповідній частині.....	498
Стаття 415. Порядок прийняття постанов судом касаційної інстанції.....	500
Стаття 416. Постанова суду касаційної інстанції.....	501
Стаття 417. Обов'язковість вказівок, що містяться в постанові суду касаційної інстанції.....	502
Стаття 418. Проголошення постанови судом касаційної інстанції.....	503
Стаття 419. Законна сила постанови суду касаційної інстанції.....	503
Стаття 420. Окрема ухвала суду касаційної інстанції.....	503
Стаття 421. Вручення судових рішень суду касаційної інстанції.....	504
Стаття 422. Повернення справ.....	504
Глава 3. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами	504
Стаття 423. Підстави перегляду.....	504
Стаття 424. Строк подання заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.....	506
Стаття 425. Порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.....	508
Стаття 426. Форма і зміст заяви.....	508
Стаття 427. Відкриття провадження за нововиявленими або виключними обставинами.....	509
Стаття 428. Відмова від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами та її наслідки.....	510
Стаття 429. Розгляд заяви.....	511

Розділ VI ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ ТА РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ

(ПОСАДОВИХ ОСІБ).....	512
Стаття 430. Негайне виконання судових рішень	512
Стаття 431. Звернення судових рішень до виконання.....	513
Стаття 432. Виправлення помилки у виконавчому документі та визнання його таким, що не підлягає виконанню	516
Стаття 433. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання	517
Стаття 434. Мирова угода в процесі виконання	517
Стаття 435. Відстрочення і розстрочення виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання.....	518
Стаття 436. Зупинення виконання судового рішення	520
Стаття 437. Тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу	521
Стаття 438. Оголошення розшуку боржника або дитини, привід боржника	522
Стаття 439. Вирішення питання про примусове проникнення до житла чи іншого володіння особи	522
Стаття 440. Звернення стягнення на грошові кошти, що належать іншим особам, та нерухоме майно, право власності на яке не зареєстровано в установленому законом порядку	523
Стаття 441. Тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України.....	525
Стаття 442. Заміна сторони виконавчого провадження	526
Стаття 443. Визначення частки майна боржника у майні, яким він володіє спільно з іншими особами	528
Стаття 444. Поворот виконання рішення, постанови.....	528
Стаття 445. Особливості повороту виконання в окремих категоріях справ	530
Стаття 446. Підсудність справ.....	531
Розділ VII СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ.....	531
Стаття 447. Право на звернення із скаргою до суду.....	531
Стаття 448. Подання скарги	531
Стаття 449. Строки для звернення зі скаргою.....	532
Стаття 450. Розгляд скарги	532
Стаття 451. Судове рішення за скаргою	533
Стаття 452. Розподіл витрат, пов'язаних з розглядом скарги	533
Стаття 453. Виконання ухвали суду.....	534
Розділ VIII ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ТРЕТЕЙСЬКИХ СУДІВ, ОСПОРЮВАННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ АРБІТРАЖІВ	534
Стаття 454. Оскарження рішення третейського суду, оспорування рішення міжнародного комерційного арбітражу.....	534
Стаття 455. Форма і зміст заяви про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу.....	536
Стаття 456. Відкриття провадження у справі. Підготовка справи до розгляду	538
Стаття 457. Судовий розгляд справи	539
Стаття 458. Підстави для скасування рішення третейського суду.....	541

Стаття 459. Підстави для скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу	541
Стаття 460. Ухвала суду у справі про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу	542
Стаття 461. Порядок оскарження постанов міжнародного комерційного арбітражу щодо наявності у нього компетенції, винесених в порядку розгляду питань попереднього характеру	543
Розділ ІХ ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ, МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ АРБІТРАЖІВ В УКРАЇНІ, НАДАННЯ ДОЗВОЛУ НА ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ТРЕТЕЙСЬКИХ СУДІВ ..	544
Глава 1. Визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню	544
Стаття 462. Умови визнання та виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню	544
Стаття 463. Строки пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання	545
Стаття 464. Суди, що розглядають справи про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду	545
Стаття 465. Порядок подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду	545
Стаття 466. Вимоги до клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду	546
Стаття 467. Розгляд клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду	548
Стаття 468. Підстави для відмови у задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду	549
Стаття 469. Оскарження ухвали суду	550
Стаття 470. Звернення до примусового виконання рішення іноземного суду	550
Глава 2. Визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню	550
Стаття 471. Умови визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню	550
Стаття 472. Порядок подання клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню	551
Стаття 473. Розгляд клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню	552
Глава 3. Визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу	553
Стаття 474. Умови визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо його місце знаходиться за межами України	553
Стаття 475. Порядок і строки подання заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу	553
Стаття 476. Форма і зміст заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу	554

Стаття 477. Порядок розгляду заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу.....	556
Стаття 478. Підстави для відмови у визнанні і наданні дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу.....	557
Стаття 479. Ухвала суду про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу або про відмову у визнанні і наданні дозволу на виконання.....	558
Стаття 480. Добровільне виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу про стягнення грошових коштів.....	559
Стаття 481. Визнання рішень міжнародного комерційного арбітражу, що не підлягають примусовому виконанню.....	560
Стаття 482. Надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо місце арбітражу знаходиться на території України.....	560
Глава 4. Провадження у справах про надання дозволу на примусове виконання рішень третейських судів.....	561
Стаття 483. Видача виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду.....	561
Стаття 484. Форма і зміст заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду.....	562
Стаття 485. Порядок розгляду заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду.....	563
Стаття 486. Підстави для відмови у видачі виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду.....	565
Стаття 487. Ухвала суду про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду або про відмову у його видачі.....	565
Розділ X ВІДНОВЛЕННЯ ВТРАЧЕНОГО СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....	567
Стаття 488. Порядок відновлення втраченого судового провадження.....	567
Стаття 489. Особи, які мають право звертатися до суду із заявою про відновлення втраченого судового провадження.....	567
Стаття 490. Підсудність заяви про відновлення втраченого провадження.....	567
Стаття 491. Форма і зміст заяви про відновлення втраченого судового провадження.....	567
Стаття 492. Наслідки недодержання вимог до форми та змісту заяви, залишення заяви без розгляду чи відмова у відкритті провадження за заявою.....	569
Стаття 493. Розгляд заяви про відновлення втраченого судового провадження.....	570
Стаття 494. Ухвала суду за наслідками розгляду заяви про відновлення втраченого судового провадження.....	571
Стаття 495. Звільнення заявника від судових витрат.....	572
Розділ XI ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ЗА УЧАСТЮ ІНОЗЕМНИХ ОСІБ.....	572
Стаття 496. Процесуальні права та обов'язки іноземних осіб.....	572
Стаття 497. Підсудність судам України цивільних справ з іноземним елементом.....	573
Стаття 498. Звернення суду України із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави.....	573

Стаття 499. Зміст і форма судового доручення про надання правової допомоги..	574
Стаття 500. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.....	575
Стаття 501. Виконання судового доручення іноземного суду про вручення виклику до суду чи інших документів.....	576
Стаття 502. Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами України.....	578
Розділ XII ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ.....	580
Розділ XIII ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	581

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ:

Бортняк Валерій Анатолійович — кандидат юридичних наук, доцент, ректор, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського;

Вакулович Елла Валентинівна — кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу, Харківський національний університет внутрішніх справ;

Галуцько Валентин Васильович — доктор юридичних наук, професор, почесний директор Науково-дослідного інституту публічного права, голова громадської організації, ГО «Академія адміністративно-правових наук»;

Глуценко Світлана Володимирівна — доктор юридичних наук, заслужений юрист України, заступник Міністра юстиції України (2017–2019), Львівський університет бізнесу та права;

Григоренко Анатолій Володимирович — адвокат, Національна асоціація адвокатів України;

Григоренко Людмила Степанівна — адвокат, Національна асоціація адвокатів України;

Гудима Віталій Валерійович — кандидат юридичних наук, співробітник Служби безпеки України;

Дрофич Юлія Володимирівна — кандидат юридичних наук, доцент кафедри права, Університет імені Альфреда Нобеля;

Завальна Жанна Вікторівна — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільно-правових дисциплін, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна;

Золотарьова Марія Карлівна — адвокат, кандидат юридичних наук, доцент кафедри права, Державний університет економіки і технологій;

Іванов Ігор Євгенійович — кандидат юридичних наук, кандидат технічних наук, керівник Асоціації «Запоріжоблавтотранс»;

Іншин Микола Іванович — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, академік НАПрН України, завідувач кафедри трудового права та права соціального забезпечення, Київський національний університет імені Тараса Шевченка;

Калашник Олена Миколаївна — адвокат, кандидат юридичних наук, доцент кафедри приватного права факультету права та міжнародних відносин, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка;

Кириченко Тетяна Сергіївна — кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу, Харківський національний університет внутрішніх справ;

Козяр Роман Якович — кандидат юридичних наук, співробітник Служби безпеки України;

Копотун Ігор Миколайович — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання кримінальним правопорушенням, Донецький державний університет внутрішніх справ;

Корецька Вікторія Віталіївна — кандидат юридичних наук, суддя, Ківерцівський районний суд Волинської області;

Корецький Олег Павлович — кандидат юридичних наук, військовослужбовець, Збройні Сили України;

Короєд Сергій Олександрович — доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри правознавства та фінансів, Полтавський інститут економіки і права;

Крамар Руслана Іванівна — доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративного права і процесу, фінансового та інформаційного права, Львівський університет бізнесу та права;

Куриліна Оксана Василівна — кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник наукового відділу досліджень та впровадження інноваційних технологій наукового центру проблем виховання доброчесності та запобігання корупції у секторі безпеки та оборони, Національний університет оборони України;

Макарова Тетяна Петрівна — адвокат, Національна асоціація адвокатів України;

Остапенко Леонід Олексійович — доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного права та процесу, Національний університет «Львівська політехніка»;

Петков Валерій Петрович — доктор юридичних наук, професора, заслужений юрист України, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання кримінальним правопорушенням, Донецький державний університету внутрішніх справ;

Петков Сергій Валерійович — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного та приватного права, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського;

Подолька Анатолій Миколайович — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, генерал-полковник міліції у відставці, завідувач кафедри теорії держави і права та конституційного права Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»;

Проць Іванна Миколаївна — кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін, Львівський державний університет внутрішніх справ;

Сердюк Валентин Васильович — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, суддя, Верховний Суд;

Сичук Микола Миколайович — кандидат юридичних наук, суддя, Вінницький міський суд Вінницької області;

Скриньковський Руслан Миколайович — кандидат економічних наук, професор, Львівський університет бізнесу та права;

Соболь Євген Юрійович — доктор юридичних наук, професор, ректор, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка;

Соколов Олексій Михайлович — кандидат юридичних наук, суддя, Печерський районний суд м. Києва;

Спицька Ліана Вікторівна — доктор психологічних наук, кандидат юридичних наук, професор кафедри практичної психології та соціальної роботи, Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля;

Теремецький Владислав Іванович — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, провідний науковий співробітник відділу міжнародного приватного права та правових проблем євроінтеграції, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України;

Федорова Оксана Федорівна — кандидат юридичних наук, суддя, Шевченківський районний суд м. Львова;

Хмиз Мар'яна Василівна — доктор філософії в галузі права, доцент, доцент кафедри економіко-правових дисциплін, Львівський університет бізнесу та права;

Ховпун Олексій Сергійович — доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри права і соціальної роботи, Ізмаїльський державний гуманітарний університет;

Цюх Святослав Ігорович — аспірант, Львівський університет бізнесу та права;

Чистоклетов Леонтій Григорович — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного та інформаційного права, Національний університет «Львівська політехніка»;

Чубенко Антон Григорович — доктор юридичних наук, професор, заступник начальника, Полтавська обласна військова адміністрація;

Шамрай Богдан Миколайович — кандидат юридичних наук, заслужений юрист України, начальник Центрального юридичного управління Генерального штабу Збройних Сил України.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНЕ
ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР

СТАНОМ НА 7 ТРАВНЯ 2024 РОКУ

*За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора
заслуженого юриста України
Теремецького Владислава Івановича*

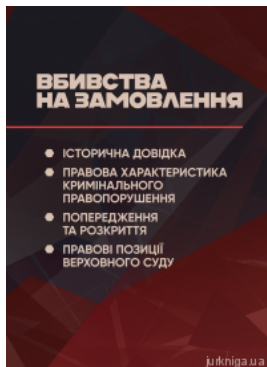
Підписано до друку 07.05.2024 р. Формат 70x100 1/16.
Друк цифровий. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 49,5. Тираж 100 прим.

ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 2458 від 30.03.2006 р.

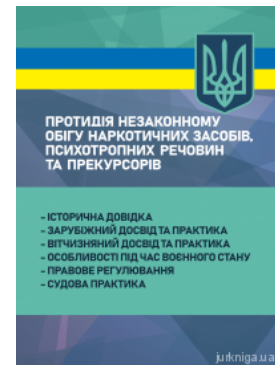
Книги, які можуть вас зацікавити

Вбивства на замовлення. Історична довідка, правова характеристика кримінального правопорушення, попередження та розкриття, правові позиції...

Правопорушення в бюджетній сфері України: протидія, розслідування, відповідальність, правова характеристика правопорушень, актуальна судова...

Протидія незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів: протидія, розслідування, відповідальність, правова...

Перейти до галузі права
Цивільне право та процес

[Перейти на сайт](#) →